

PAGINA LITERARĂ

Pocăința Noaptea 'n tren Vadul Chirei

D. I. Dogaru

Nimeni nu ne poate îndepărta cu sufletul de o credință în care au trăit părinții, moșii și strămoșii noștri. Această credință a inimii noastre este scutul cel mai puternic, de care nu se poate atinge nici o săgeată venită din partea vrășmașului. Prin credința fruntea noastră se înșeninează și se ridică spre albastrul cerului, cerând ajutorul oricând avem nevoie de El. Valurile vieții ne poartă pe toate drumurile, fie ele departe ori în tortochiate. Mizeria în care ne coplesim, de multe ori ne îndoaie și ne face să pierdem nădejdea apucând cărări greșite. Inbușarea de trai bun la fel ne face să uităm cu totul de ființa noastră de mântuirea ei, de Dumnezeu, plecând în lumea largă, cu încăpățănare, până când se dovedește totul ce avem, căci tot ce este material în lume se topește ca metalul în foc, rămânând ce este imaterial și sfânt să dăinuiească în eternitate.

Nimic din ce se vede în lume nu este etern, totul este trecător. Lumea se învârtă în jurul unui ogoi care este banul. Nimeni nu duce la pieire atât trupul cât și sufletul decât lupta neînsetată după bani, după avere. În această luptă necondiționată, omul aleargă după fel de fel de înșelătorii uitând de cinstite de dreptate, de frica lui Dumnezeu, și săvârșind tot felul de fapte urâte. Chiar dacă nu te lupți pentru a ajunge cu averi mari, și aces-tea îți vin deagata, tu nu știi ce este amarul și trăești în lenevie, până când această bucurie, îți întuneacă toată conștiința și pleci în lumea largă, uitând totul, părinți, casa, ulița copilăriei și mai presus de aceasta pe Dumnezeu, cum a făcut fiul risipitor.

Un fiu al unui bogătaş mare, inbușat de trai îndestulat, trândăvit de ședere a cerut într-o zi tatălui său, dreptul de avere ce i se cuvenea spunându-i că se duce în lumea mare. Tatăl i achemat pe amândoi feciorii și le-a împărțit averea. Cel din tâu iu a plecat în lume, petrecând și cheltuind tot ce beția și cu femeile desfrânate. Ca orice lucru care se sfârșește odată, dacă nu mai pui deloc de unde iei, i s'au terminat banii și a rămas sărac pe drumuri și muritor de foame. Atunci risipitorul a trebuit să se angajeze porcar la un boier mare mulțumindu-se să trăiască mândrind și el din roșcovele pe care le măncau porcii. Într-o zi fiind cu p.c.r. la câmp, conștiința lui întuneacă se lumină și începu să plângă amar, gândindu-se la părinții lui, la prietenii din satul lui și zicând:

«Câte slugi are tatăl meu care trăesc indestulate cu pâine, iar eu mor de foame păzind porcii. Mă voi duce la tatăl meu și voi zice: Tată greșit-am înaintea ta și înaintea lui Dumnezeu și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău, primește-mă ca pe o slugă: «Și a plecat risipitorul care uitase de tot pe Dumnezeu și ajungând la tatăl său, a căzut în genunchi, cerând iertare. Atunci tatăl lui și al vostru al tuturor lui a primit cu bucurie, tăind vițelul cel gras și făcând veselie mare că fiul său «mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s'a aflat».

Ce întrezărești tu din această pildă spusă de Domnul nostru Iisus Hristos? Întrezărești că tatăl cel bun este Dumnezeu Cerului și al pământului, că cei doi feciori ai lui suntem noi pă-

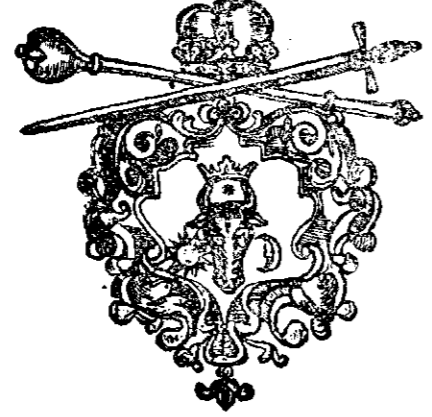
mânteni, împărțiți în două tabere, una care uităm de Dumnezeu și plecăm nebuni prin lume cheltuind banul și distrugându-ne viața prin petreceri urâte cu femei desfrânate, făcând tot felul de păcate; iar cealaltă tabără este lumea care stă lângă tatăl ei slujindu-i cu credință și supunându-se poruncilor Lui. Cea dintâi tabără este tabăra nelegiuitorilor, a căror conștiință întuneacă, s'a lepădat cu totul de Dumnezeu, a uitat cu totul rolul ei în această viață trecătoare și merge pe calea păcatelor până ajunge cioban la porci.

Această tabără este stânca uriașă care ține progresul omenirii în loc. Această tabără este lumea care se supune îndemnilor diavolești și urmează pe căile care duc la pierirea ei și la scăderea moralului în lume; țineretul, în special face parte din această nemorocită tabără. O țineret, pe urâte căi și-a alunecat pasul! Cealaltă tabără, mai puțină mult la număr, cuminte, ca fiul din scriptură rămâne lângă tatăl, în curtea lui, la ordinele lui și Lascuță, îi îndeplinește voia, nu umbliă în păcate și trăiește pururea sub un cer senin și plin de soare. Tu, frate creștine, din care tabara faci parte? Dacă faci parte din cea dintâi, sau copilul tău, te plâng. Eu fiul fare cam ramas lângă tatăl, te plâng!

Nu te-ai săturat mâncând la roșcove și păzind porcii, nu te gândești că Tatăl tău a fost bun cu tine și și-a dat viața ca să trăiești, urmând căile și învățăturile lui? O! ce blestemați sunt copiii care nu ascultă de părinți!. Scoala-te, frate creștine și pleacă și vino la Tatăl tău, că El e bun te iartă, recunoaște și greșala, cere iertare în genunchi, pocăește-te și vei fi viu. Pocăește-te, fratele meu, că și Petru când s'a lepădat de Domnul s'a pocăit întorcându-se iarăși la sânul Lui. Vino și tu în genunchi la Domnul cerând cu lacrimi: «Greșit-am Tată, înaintea cerului și înaintea ta, primește-mă ca pe unul din servitorii Tăi, și atunci Tatăl cel atotputernic văzând pocăința ta, va zice: «Fiul meu, pierdut a fost și s'a aflat, mort a fost și a înviat.

Amin.

Pr. Dem. Iliescu

Porunca a cincea

Un tinerel sedea pe pământ, înaintea unui stâlpi deschiși. Deasupra bolta cerească privea în jos cu miloanele-i de ochi de stiele. În stău l dormeau pacinic oile și mielușii. Lanurile se întindeau până în depărtări cu spicele aurii păguite, iar în fața ca la o aruncătură de piatră departe se rădica casa parintească.

Toate se scaldau în liniște; numai inima lui era chinată de o dugoare mistuitoare, ce-l ardea mai tare ca focul, și l secătuia mai mult, ca frigurile cele mai neîdurate.

Pe vremea sărbătorilor Paștilor s'a dus și ei la oraș. În forfoteala veselă de lume i a ieșit în cale un prezicător și pentru câțiva bani i-a profițit din sterică. I a apucat mâna scortșoasă și i-a

Cum fuge șirul negru, făr seamă,
Ce fură-atâtea doruri și le duce
Năuc, ca un copil la o răscruce,
Imi rătăcește gândul și te chiamă.

Doar trupul mi se duce în neștre
Spre locurile dragi de odinioară,
Căci sufletul ca vulturul coboară
Spre chipul tău, liman de fericire.

Nu văd în câmpu 'nășurat în noapte
Decât tăcute stafii negricioase...
Depart, mor lumini în oarbe case,
Pe unde suferința-apune 'n șoapte.

Și dintr'o dată îmi răsai în față
De mi îndrăgesc și clipele și ceasul,
Imi este mai volos de acum pasul,
Și iar îmi dai, micuță scumpă, viață!..

Nic. Argeș

Cu zvonuri de clopot

O toamnă târzie...
Cu zvonuri de clopot
Și vestele foi
Purtate de vânt;
Te-ai dus dela noi
În mormânt.
Cu zvonuri de clopot
În toamna târzie.

Vor fi primăveri
Și toamne vor fi
Și zvonuri se vor risipi
În albele zări;
Ci toate, ca zvonul de ieri,
Vor spune
Nu vestea 'Nyeret
Când lunca cu flori se'nvesmântă
Și sufletul cântă;
Ci, jalnic vor spune,
Că tu ai plecat
Și casa ne este pustie
Că 'n toamna târzie
Cu zvonuri de clopot
Și vestele foi
Pe pământ.
Te ai dus dela noi
În mormânt.

Și casa i pustie
Fără tine;
Nu-i cine
Să spuie-un cuvânt

Și greul amar mă cuprinde;
Sunăți mi și mie,
O, clopote sfinte!
În toamna târzie
Să-mi saps și mie un mormânt;
În bunul pământ
Sub razele pale de lună
Să fim împreună.

A. Luțcan

Din Povești

Doarme zâna somnu i în
În zăvoiful de arin.

Ingeril se joacă'n păr
Și—il prind în flori de măr.

Iar amurgu'noadă plete
...Adunând mărgel'e'n bete.

Peste florile de tei,
Trec labiții'n pași alene,
Prinde'n gură... gura ei
Într'un tremurat de gene.

I. Constantinescu—Stejar

Cuvintele din urmă

Peste deal, cele din urmă
Raze aurii ale soarelui, re-
vareză peste sat răcoarea a-
murgului de vară, care să-
dește în orice suflet, nădejdea
spre odihnă, mai ales în
sufletul plugarului, care se
reîntoarce în sat obosit de
munca câmpului.

Vuet de talănci... glasuri
de ciobani... răsnet de ca-
vale, strigăte și uruit de
care... se aud până departe...
seara târziu, când pe cerul
senin, stelele, faciile nopților
de vară, se apină, una câte
una.

Acum e liniște. Totul a
amuțit. Pe la ferestrele ca-
selor lămpile s'au stins.
Plugarii și tovarășii lor de
muncă, dorm.

Numai, la o casă din mar-
gina satului, se mai vede
o lumină palidă. O candelă,
stă aprinsă, la capul bătră-
nului tată, în care cea din
urmă, licărire de viață, pare
că se stinge în mijlocul celor
patru feciori ai săi.

Simte bătrânul singur, că
firul zilelor s'a strâns... s'a
sfârșit. Așa, slabit, cu ochii
plini de lacrimi, își privește
feciorii și nepoții ce s'au
strâns și ei, pe lângă «bu-
nicul», cu p. ivire blandă, și
mai dulce ca oricând.

«De-acum vă las copii!
Mira dat Dumnezeu, zile
până aici! V'am crescut și
acum sunteți mari. Câte ai
văzut, că am făcut eu, fiind
cu voi, la fel să faceți»...
Muncii ogorul vostru—

Cădea înopțarea, pe când prin-
seră năvoadele a trage spre mal.
Pe luciul întunecat al apei bar-
cile păreau arătări ciudate, vâs-
lind în cadentă cu ramele inne-
grite. Câte un strigat, întărit
de ecoul prelungit al largului,
indemna pe trăgătorii rămași în
urmă, s'ajungă grăbit pe cei-
lalți, desăjurăți pe fața increme-
nita a apei.

Năvoadele, la fund se mișcau a-
gale, adunând de prin ungherele
ierboase peștii uluiți de toană.
Iezerul Mătișă nu încrețea nici o
urmă de val în urma bărcilor ce
pierzau în întunericul nopții. În
desimea nepătrunsă a papurei și
a stufului, s'auzeau rațele măcă-
ind, iar din când în când, bă-
lăni cu țeneșe văsliri de aripi sbu-
rau pe deasupra apei.

Ajunși în dreptul cherhanalei
năvodarii, au tras pe mal nă-
voadele cari au înghițit în ele
fel de fel de pești aflat în cale.
Coșurile stau alinate, gata a fi
incarcate. Cherhanagiul și-a pre-
gătit cântarele și a poruncit
băeți să fărâșe bugării de gheață.

Pescarii, au început să aștegă
peștele pe «specii» și cu mișcări
alene îl arunca în coșuri. Alții,
cu cuștele spintecă crudi burjele
albe de somn...

Mai departe, în vârful unei
crăcane de lemn, un cean mare
aburește ciorba de pește. Un
flacândru ține în mână un mal-
dar de stuf, la capatul caruia se
despletește o palalae de flacări
ce joacă vesel pe fundul negru
al nopții.

Toana de seară a fost imbel-
șugată și pescarii sunt veseli.
Putea da D-zeu și mai puțin și
atunci fața lor arsă de soare și
uscată de vânturi rămânea întu-
necată ca un cer încercat cu nori.

Acum sunt siguri că stăpânul
năvoadelor va da de baut câte-
va ocale de rachiu. Așa noroc
nu-l lovește deseori.

În fundul cherhanalei clipește
o lumină slabă abatută de țaria
întunecului umed. Cu capul a-
plecat de asupra unui registru
cherhanagiul Timoșca însema-
nează cu un creion, pe care îl
moaie des în gură.

Alară pescarii își clițesc mă-
nile de «bală» și le șterg în ne-

șire de pantalonii făcuți scoară.
Flacăul, cu borșul a adus cean-
nul aburind și la așezat în mi-
loc. A s c o s peștele și-au
pregătit «s a r a m u r a »
zeama de ciorbă, ardei roșu stri-
vit bine și sare cu oțet din gros.
Ca la un semn toți s'au întors
cu fața către răsărit făcându-și
fiecare cruce în murmurul unei
rugăciuni în limba rusă. Apoi
fără grabă se așezară pe fundu-
le întoarse ale unor putini goale
de icre și și scot bucățile de
pește fierț pe cari le trec prin
zeama acră și îngrozitor de iute.

După ce au i-prăvit demăncat
peștele, se roteșc împrejurul cea-
nului cu căte o lingură, scoasă din
tureasca de luf a cismelor lungi.

Sorb pe îndelete ciorba gus-
toasă pe care o fac minunat de
bine numai pescarii din Delta,
apoi pe rând, se scoală își fac
cruce și trag vre-o două gături
de apă din marginea băii.

—Ți-a plăcut ciorba noastră?
Țineai să mănânci cu noi din
cean și să cunoști o parte din
viața pe care o ducem. Iacă
căm așa haladum! Doar numai
iarna este aspră «toana» din
cauza gerului. Vara, dormim pe
unde ne apucă noaptea.

Uite că acum, ne așternem
un maldar de stuf și cu fața către
cer dormim până iese luceșorul
de ziua. După aceea, ne sculam
și la treabă.

Pescarii se traseră și se aci-
nară prin preajma cherhanalei. Eu
rămăsei să dorm cu moș Timoșca.

Deslăcu câțiva maldari de stuf
peste care așternu un troscoț de
rogoz verde.

Somnul nu ne prindea. Un
stol de găște trecea din balta
spre câmpul cu grăunțele coapte.
La o țaria, — un câine latra în
tacerea nopții.

Moș Timoșca își răsuci o țig-
ară și lumină în întuneric cu
scăparaturile amănunțului.

—Vezi, domnișorul ce și i cu
omul istic! Cât ar chica de
treaba și tot îl arde de talas...
Ca mie acum! În loc să ma ha-
dinesc mă lurnic pe limba.

Am auzit, pe cum că d-ta
scrii și la gazete cea ce auzi pe
la noi. Nu laci rău, că sunt multe
pe care lumea nu le știe. Acum
eu îți spun una, nu doar ca s'o
scrii — ei, și dacă ai scrii o,
numi pare rău — dar asta i treabă
demult de vremea turcului...

Vorbesc de istoria cu Chira de
s'a dus vestea până la mare de-
partare, c'au ieșit pe urmă și
câniece.

Nu vă certați, nici între
voi, dar nici cu alți oameni!
Ajutați vă unii pe alții;
iar celor ce vă cer o bucată
de pâine, pe care ei n'o au —
dați-le-o! Căci fapte ca a-
cestea, vă sunt comoară în
cer, unde nici furii și... nici
moli... nu o... stri...ca...!

Atât putu vorbi, bătrânul
tată... Cei patru feciori is-
bucniră într'un plâns... căci
de acum numai aveau pe
tatăl lor, ale cărui sfaturi atât
de înțelepte, se sădiseră adânc
în sufletul lor.

Fuseră, cuvintele din ur-
mă, ale bătrânului tată, ce
zăcea acum neînsuflețit, pe
când în mâinele celor patru
feciori, sănteaua faciile a-
prinse...

THEODOR I. ZAHARIA

lapte și uleiul, culcușurile de pe-
rini și păruți facute din păr de
capră, iar șura și grănarul de
lângă casa, stau în a goale. Dar, se
vor umplea și ele cu grâne, la
două săptămâni după Paști, la
sărbătoarea seceriiului, când du-
pă obiceiul strămoșesc și el va
aduce Domnul lui prinos din părga
roadelor și din cei mai frumoși
miei.

Și îl veniră în minte și bătrâ-
nii săi părinți; tatal cu părul
cărunt, care răzimat pe toingul
noduros inconjura casa facet,
purtându și ochii jur împrejur,
mama, cu umerii gârboviți, cu
privirea biândă în ochi-i caltoa-
rea inului, cu părul alb ca mna,
a cărui șuvițe moi mereu ieșeau
de sub marama neagră, pe când
pândeia în așteptare la poartă,
sa vază: nu-i vine încă iul?

În drumul spre casă cete de
cântăreți ambulanzii, negust ri
de schimb, fermecatori vrăjitori
și scamatori de tot soiul, treceau
pe lângă el. Tânărul se trase la

o parte și se opri lângă un hu-
ceag.

Întreg ținutul s'a liniștit. În
umbra unui arbore mare de brad
era un idol de piatră. O femeie
tânăra sta răzimată de el. Vest-
mântu-i pestriț de stola, îi era
strâns la o cingătoare cu brâu
de aramă. Zurgății de aramă
dela picioare îi sunau la tot pa-
sul și deasupra tâmpilor, un
șarpe de aramă îl ținea prins
păru negru ca corbul. O hii îl
ard-au ca două pietre de iasp
și în fața ei bruna gura i inlo-
rea, ca o cireșă purpură.

Tânărul privi la dansa și i se
păru, ca un deochiu blestemat
l-a prins. Nu se putea mișca din
loc. Femeia își clăina capul și
șarpele de aramă-i zăngănea în
jurul tâmpilor, apoi striga către
dânsul:

— Ce mă privește așa? Cau-
tă-ți de drum!
Tânărul întinse mâna dornic
spre ea:
— Vino cu mine în casa mea!
Ochii femeii scapărau:

— Casa ta nu e casa mea,
tatăl tău nu e tatal meu și cre-
dința ta nu este și a mea. Eu
sunt din semenița moabiților și
pentru cincisprezece taleri mă
poți cumpara de a tatal meu,
fiindcă atât este prețul unui sclav.
Totuși nu-ți lepăda b a n i i
caci eu tot nu rămân la tine.

Femeia se aplecă și mireasmă
amețitoare de scortșoară se ras-
pândi în aer din bogăția părului
ei.

— Dacă gonești pe tatăl tău
și pe mama ta pentru mine și
eu îți voi părăsi pe ai mei și
te voi urma pe tine în casa ta.
Asta o vreau.

Tânărul ameci ca lovit în cap
de o maciuca. Femeia lăsa să i
scilpească albeața dinților, ră-
zând șglobiu și cu picioare u-
șoare ca de gazela, alergă în
urma gloatei pestrițe.

Tânărul își plecă capul și
porni încet către casă. Simțea
că femeia îl pune la grea încercare. Știa, că sub arborele de

—Chira era fata lui Agapie,
cântărețul de la biserică, pe când
era în sat la noi bisericuța de
sănduri care a ars mai apoi.
Agapie ista avea patru fete mari,
dar din toate Chira le'ntrecea
pe toate. Când ieșea în zilele de
sărbătoare cu fetle, ea nu-și pu-
nea gâteli și podoahe. Ea avea
doi ochi negri ce luceau ca pă-
catul, scăpărând ca două fulgere
într-o noapte furtunoasă. Obrajii
crați cu o peliță străvezie erau
mereu rumeni ca două mere 'n
părg. Chiar păgânii de Turci pri-
veau mirajii când trecea Chira
pe lângă ei. Utau să-și mai
soarbă cazele, iar ciubucile li
se stingeau.

Într-o vară pe vremea arma-
nului veni la Chilia omul Pașei
din Silistra să fie de fața la di-
muntul pâinei. Datoria lui era să
cercețeze pe roboi numărul bă-
niilor la fiecare. Era într-o du-
mnică, era horă la crășma lui
Talanu. Turcul veni și el cu
prietenii lui să vadă asemenea
petrecere. O vază și pe Chira și
li șopti unuia la ureche o
vorba. Huga de lângă el îi spus
cine era. Iși lacura niște semne
și isbucniri în răs. Nimeni nu
ia în seamă acest lucru. Peste
două săptămâni ne trezim în port
cu un caik mic cu pânze și cu
douăzeci și patru de văștași. Toți
ne închipuam că fiind vremea
dijme, Pașa se grabise să nu
întârzie. Turcii stateau ziua la
caleneaua lui Mahmur, Iamau
ciubuc și sorbeau cazele. Seara
se trăgeau pe caik și acolo cân-
tau până târziu.

O meniu uitaseră că în port
era caik venit cine știe de unde
și nimeni nu se întreba de ce o
li venit.

La noi este obiceiul că fetele
aduc apa cu căldărie de la ma-
lul Dunării. Pornesc în stol și ca
niște vrăbii gureșe, chicotesc și
cântă vesele. Într-o seară, când
armantul era pe slărețe, după
asfințitul soarelui, când sa se ap-
uce de pregătit mâncare, Chira
vazu că nu-i un pic de apă pe
funul caldăriei. Lua cobuța și
într-o fugă lu la malul Dunării,
acolo unde se legana caikul cu
pânzele surăne. Nimeni nu era
pe mal, Fata își umpu căldărie
și se galea sa le ridice, când se
simți apucată de două brațe vîn-
gurose. Vru să mai scoata un strigat,
dar o mâna i se puse pe gură
înabușind-o. O ridicară pe caik.
Cât ai clipi pânzele deslăcuie
fura întinse pe catarguri, caikul
deslăcut de oigoane, iar văslăgii
cu mâna pe vase împingeau de
zor. Fata lu așezată în lunul
magaziei.

Un turc spân cu umerii obra-
jilor scotăciți, cu niște ochi lu-
citori, veghea cu un surâs de-
monic de isbândă. Caikul sbura
în susul apei, ca o vechie atâb
în miez de noapte.

Oamenii Poșei din Silistra o
furara pe Chira, Iava cea mai
mândră din câte a avut Chilia
vrednata. Bieul Agapie a atlat
de la niște pescari de-ai noștri
care întânsera caikul sburând
la deal. El o crezuse înecată. S'a
dus pe la Tulcea, dar țr-ai gasit
sa mai scoți oiaa vie din gura
lupului! Mai pe urmă auziram
ca Pașa a plecat la Stambul măn-
drându-se cu Chira, cea mai pre-
țioasă comoara luată de la
Ghaur...

De-aunzi lacului îi spune:
«Vadul Chirei»...
Moș Timoșca făcu. Într'un țăr-
ziu îl auzi slorând adânc.
Pe cer, drumul robilor se miș-
case de-albinelea. Departe un
câine spinteca noaptea cu un
latrat somnoros. O pasare de
balta trecu în sbor șeurator, în
stularișuri, Vadul Chirei!

Evoluția Morăritului

Moara romană.— Moara de apă.— Moara de vânt.— Moara cu aburi

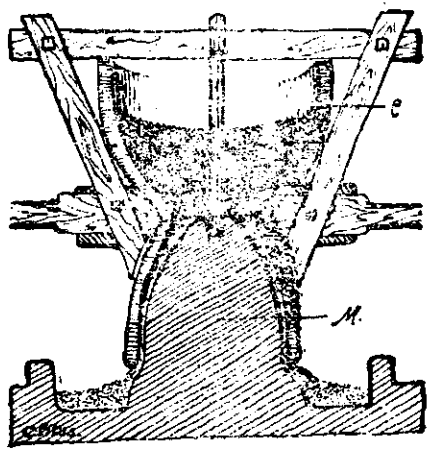
Toate mașinile cari servesc la pulverizarea și divizarea cerealelor, a diferitelor semințe, a fructelor, etc. se numesc mori. Astfel vom avea atâtea feluri de mori câte sunt și produsele pe cari vrem să le obținem prin măcinare; și anume: mori pentru făină de grâu, de porumb, de ovăș, orz, ulci, borhot, muștar, sare, cafea, piper, etc. etc.

Istoric

În epoca pietrii, grăunțele erau sfărâmate cu ajutorul a două feluri de pietre. La început era o piatră plană și fixă, pe care se loveau grăunțele cu o altă mai mică, iar mai târziu sfărâmarea se făcea prin răsucirea unui cilindru de piatră pe această piatră plană. Însă prin aceste procedee primitive, nu numai că grăunțele se sfărâmau prost, dar o mare parte din ele se iroseau căzând pe jos, după care erau măturate. Aceasta a făcut pe oamenii primitivi să găsească un alt mijloc, mai practic, întrebunțând în locul pietrii plane și fixe, o altă piatră scobită, de la care a pornit ideea de piva de astăzi.

Moara Romană

Moara romană se compunea din două părți: o parte fixă în forma unui con cu baza cilindrică numită *melentaria* sau *meta* iar cealaltă parte era mobilă, având forma a două trunchiuri de con scobite în interior asemănându-se cu ju-aria diabolului și se numea *catillus*, fig. 1.

M. Melentaria sau meta. C. Catillus.

Unul din cele două trunchiuri de con acoperea melentaria. Faina numită *pollen* și țărâța *furfur*, curgeau amestecate într'un singur ghiab săpat la baza în meta. *Catillus*-ul era pus în mișcare printr'o dublă manivelă învârtită cu brațele scavilor. Acest fel de moară era numită *mora versatilis*. Au fost găsite astfel de mori sub ruinele din Pompei. Se știe că *Samson* a fost condamnat de Filistenii să învârtă moara; și astfel de moară; iar poetul roman *Plaute*, a fost condamnat și acesta să învârtă moara *versatilis*, fiindcă săvârșea pe oameni mari ai zilei. Dar acest fel de pedeapsă, n'a încetat decât în anii din urmă când condamnații până la trei ani din penitenciarul *Bellevue*, Statele Unite ale Americii, erau puși să învârtă moara continuu la o moară. Roata acestei mori de osândă perpetuă, era similară cu aceea a unei mori de apă. Forța astfel creată prin învârtirea acestei roți, era întrebunțată la măcinarea porumbului necesar închisorii.

Când sclavii de odinioară nu erau suficienți ca număr și putere, se recurgea la mișcarea morii de către măgari, și atunci moara

primea numele de *mola asinaria*; iar acea mișcată de cai, se numea *mola jumentaria*.

Faina obținută dela morile romane, sau dela celelalte sisteme de mori cuprindea întotdeauna slărâmături de piatră, era foarte aspră și avea multă țărâța.

Moara de apă

Se crede că morile de apă, numite și *hidraulice*, ar fi fost descoperite în Asia Mică, la o epocă destul de îndepărtată. Știm că au fost întru buințate de Arabi și că abia prin Sec. al IV-lea d. Hr. au fost introduse de Romani, iar de aici au trecut în celelalte țări ale Europei.

În antichitate se credea că forța mecanică se datora bunăvoinței zeilor. Astfel explica mitologia cum de exemplu *Dedalu* primul inventator mecanic după credința celor vechi, și a putut conscrii aripi de sburat, din pene și ceară. Mecanica era în lesă când *Arhimede* demonstra proprietățile pârghiei cum și ale altor agenți mecanici, cari descoperiri stau la baza mecanicii din secolele următoare. Morile au fost printre primele cari s'au bucurat de aceste descoperiri.

Romani întrebunțau morile de mână, dar cunoșteau și pe acelea hidraulice, a căror întrebunțare a fost văzută în imperiul lui *Mitridate* (70 a. H.), și ei o atribuiau lui *Bellizarius* (555 ocuparea R-meii).

În secolul al IV-lea d. H. pe timpul lui *Pappus* morile cari au existat până la acea dată se perfecționează. Prin secolul VI-lea și mai precis prin anul 536 se vorbește de morile plutitoare de pe T-bru, iar în secolul XI-lea despre morile de mare mișcate de lux și rellux.

Morile de apă numite și hidraulice, fig. 2, sunt de trei feluri:

Fig. 2. Moara de apă cu roată

Morile hidraulice cu ghiob, cele cu copcă, și cu turbină; au luat ființa cam prin secolul al 18-lea după ce *Fourncyron Benoit* a inventat turbină.

Morile de apă au aceleași principii ca acela al morilor din antichitate; adică, prin supra-punerea orizontală a două pietre de moară, din care una este fixă. Au fost perfecționate în scopul curățării grăunțelor și separării făinei de țărâțe. În vârtirea pietrii făcându-se cu ajutorul roții de copcă sau dela turbină, încât pietrele rămân libere și forța mecanică intensificându-se, s'a putut amenaja diferite aparate pentru a separa ușor făina de țărâțe, sau pentru a se scopuri în macinăș.

S'a observat că, având o învârtire rapidă și regulată, se poate obține o făină fină; dar primele și ultimele învârtiri, cuprind întotdeauna multe slărâmături de piatră,—mai ales la pietrele ferecate decurând, așa că nu trebuie amestecat acest produs cu restul macinășului.

Pietrele sunt cioplite în forma aratăta în fig. 3.

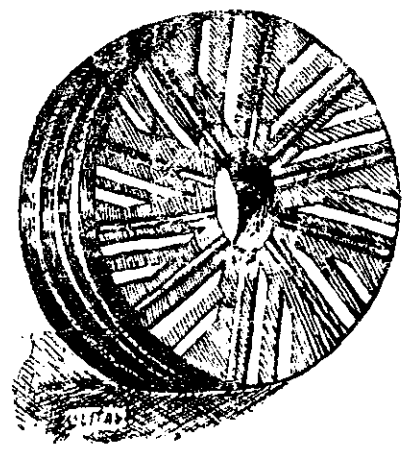

Fig. 3. Piatră de moară

Cioplirea unei pietre de moară se numește ferecare, și nu poate fi făcută decât cu anumite scule și de către anumiți specialiști. Astfel avem în primul rând macarale speciale cari să ridice piatra de moară, pentru a putea fi cioplită.

Piatra de moară se face din cremene franceze sau chiar dintr'un material simiar. Avem și noi cariere de pietre de moară la *Deleni* (lângă Hârliu), de unde Turcii exportau mari cantități prin primul deceniu al secolului al XIX-lea, iar în Franța, pietrele de moară din *La Ferté sous Jouarre*, sunt renumite.

O piatră de moară este construită din mai multe bucați de cremene specială, cimentate sub presiune și strâns legate cu cercuri de fier. Marea lor durabilitate, cum și structura lor tăioasă și poroasă, le face în totul apice sa macine orice fel de cereaie. Dimensiunile lor variază în mod obișnuit dela 790 mm. 1260 mm. Piatra alergătoare (aceea care se învârtă), are o înălțime dela 280—316 mm., iar piatra zăcatoare. (aceea fixă), dela 220—260 mm. Piatra alergătoare este întotdeauna mai grea decât piatra zăcatoare. Aceste două pietre, cântăresc la un loc, dela 515—1600 kgr.

Prin inventarea turbinei, forța căderii de apă fiind mărită, s'a putut da o dezvoltare mai mare făcându-se mori cu 2—3 perchi de piatră; iar când acestea au fost înlocuite cu cilindri de fontă (valțuri), s'a putut obține o laina echivalentă în calitate cu aceea dela morile cu vapori.

Curățarea rănilor și căderilor diferitelor ape, cunoscută sub numele de *carbunele alb*, sau *zinc* o utilizează tot mai mare în celelalte procese industrializate lor, încât cu timpul, vor înlocui în mare măsură carbunele și petrolul.

În *Principalele Române*, au existat mori de apă de multă vreme. Diferite hrisoave vorbesc de aceste mori. Astfel, într'un hrisov al regelui unghur *Beia*, se vorbește de opritura la domeniile Regate a unor mori de apă, cu ocazia dăruirii cavalerilor ospitalieri a unor pământuri din ținutul Litvei.

Morile de apă construite pe stâlpi groși deasupra unei ape repezi, oleră ochiului o privilegie plăcută și face ca în jurul lor să plutească diverse legende, spuse fie de poporul ce vine la măcinat, fie de bătrânul morar, cari învetează odată cu spargerea spumei albe ca argintul în bătăia puternică a roții sprintene și neobosie.

(Urmează: Moara de vânt și Moara cu vapori)...

Adm. Câpit. Ovid Constantinescu

1. *Hadai*, arhitect grec care a construit Labirintul din Creta.
2. *Arhimede*, ilustru geometrian din antichitate, născut în Siracusa la anul 287 a. H. A găsit pârghia trei ani cu înainte de a muri, și în anul 212 a. H. a fost ucis de un soldat, la cuprinderea orașului.
3. *Pappus*, matematician din Alexandria (câtre sfârșitul Sec. IV-lea) autor de celebra *Colecți* de matematici.
4. *Fourncyron Benoit*, inginer și om politic francez născut la Saint-Etienne la 31 Aug. 1802, mort la Paris la 8 Iulie 1868. În anul 1824 a inventat turbină.

Cronica Rimată

Cum? Propunerea-i faimoasă, brillantă chiar și bucuros
Va aplauda oricine gestul nostru generos
De-a 'nfința (pe cât se pare și mijloacele ne lasă —
De critici și clevețire fi o spun drept puțin îmi pasă!)
Nu ferească-ne!) ve-un «Dancing» sau (crăfeți mă!) vr'un «bar»
(Aș! suntem pentru morală...) Un muzeu... (ghici?)... Literar!
Te-ai schimbat așa la față... Ce te ai înverzit? să fim
Veseli... Rău îți e sau parcă cetiși proza lui Cridim?
Da! Concepțiile noastre le cream făr «tărăboae»
Și în vâzul tuturora: Ce gândim noi, tranc! la foae!
N'alergăm după «Chiolhanuri» prin «Peșteri de noapte» iar
Să nu pară că ideea noastră are un substrat bizar
O declară act cu patos (Pentru mine o spun cu fală!)
— Țineam să 'ntărim prin secol «măduva națională»
Și-am zis: Nu e bine oare, — în muzeul de scumpeturi
Ce să punem? Hârburii, subți și-ale lui Neron și-turi
De sandale? Ci, mai bine fiecare scriitor
Într'un raft poart' să-și expună — devenind nemuritor
Din a sale operi — numa — doar fragmente, doar crâmpene
Exemplu: «tiparu' sensibilității...» ctacee...
Sau: «...brațele desfătării... (cum ni le ar descrie bieții!)
Mostră: Luca 'n săritură «...peste barele vieții...»
Informații, perifraxe, perle de astea ce-ar uimi
Stujind ghid pentru nepoții ce'n curând ne or moșteni...
Când a auzit Pruteanu cel cu oclă maari și spân
Nu și nu! Că ar vrea dânsu' care — «ambție de rumân»
«Nebăt» lăsând «poharu» (dacă vor celalți și-i cere)
Fară «bătă» să-și exprime și «umila» sa părere...
Toată sala fu 'n picioare să-i audă vorba de!
«Domni, Doamne 'n muzeul nostru ca să nu o dăm de mal
Fiște care noi l se punem: «Capital Material»
Deși tablăți si-un burete și să'nșepem cu — A, B, C...
Marinescu (nec Trojanus) ce 'ntr'un vis stărui cu cisma
Din tabletele-i cerate vramășă — Neologisma
— Au contraire! Vă dau o mostră să vă serve... Indreptar
În articol scriu că Creangă «a fost primul (nu l compar)
Din literatura lumii scriitor (Dea nu 'n vie?)
Ce a ridicat amintirile la rangul de poezie...»
Sala fu 'n extaz... (fiște!) Chiar Stejar, plin de «Tristețe»
Animându-i «gânduri sfinte» mi l pupă pe ambele fețe
Și-apoi calm (și cam serafic) liniștit văd cum se așează
Totmai în... pagina patra și tăcut (un Hrist!) oftează...
Gata-gata eram D le să «nombăt de armonie»
Când mi-'ntinse P. Rovine «Fermecat ai triloghie»
Incrustată (ce dar năndru!) toată splendid în «Rondel»
«Iubirea, toamna, visarea», date meșter la tighel.
Mai ciudat fu însă Fussu ce uitând de: «tan-ga-ni-ga...»
(Re 'ntors de la soviete ce s stăpâni chiar și pe... Riga...?)
Îmi ceru cu insistență ce 'n muzeu pe frontispiciu
(Și mi zâmbi ironic: Ce zici? să le facem un supliciu!)
Să scriu mușai cu cerneală 'n caractere mari și mici
«Lăsați voi orice speranță cei cari a-ți intrat aici...»
Pricepu însă Palanca și 'ncepând'o cu: Credeul
Ne 'n parabolă pe ambii 'n «Vameșul și Fariseul»
I. Păun cu «Cultul Patrii» făr să fiu chiar vinovat
M'a gratulat *) cu'n «morb» zicându mi «vișios abrutizat»
Și c' are să-mi facă mie una d'ăia nefăcută...
C'ar vrea chiar cu Arhimandritul s'aibe o țără de dispută
Și 'mi pretinde etiheta 'n raft s'o pui — nici nu auzi —
Lângă Avocat Popescu că-i mascota lui Copuz...
Iar Emilia Popescu, are și-ea o rugămintă
Refuzată de la «miss-e» mi a eșit timid 'nainte
Și mi-a spus că ține foarte ca ' studentul care i face
Cu talent poezioare să stea lângă ea «în pace
Și onor...» ca descendenții, să 'nșelegă Dualismul
Cât de rodnic e când baza e'n abstract Pozitivismul...
'am respins doar pe Florescu n'are mostre cum aș vrea
Muntmarg — ce s'alegi din scrisu-i «trei coloane și ceva?»
Și o mai fi și Podărețul — parcă 'mi amintesc ca'n vis
Cu «Piciorul de Paris»
Ar' să fie muzeu strașnic n'avuseiu eu prea mult timp
Ca să sgdăți toți poezii ce-și trec gândul pe Olimp?
Dar vă jur că nu mai peste nici mult mo' săptămână,
Ce a fost fu doar un capitol, să nu mi faceți nici o vină
Alt' dat' fac inaugurarea, — deocamdată...

Stan Chinină

*) Cetiți «briantă», «eșantioane» s. c. l.

Se primesc: ANUNȚURI ȘI RECLAME

cu prețuri foarte reduse la ziarul

„Cultura Poporului” Str. Regală 16

ORAȘ INUNDAT DE RACHIU

Ziarul «America» din Ohio, ne arată un fapt de o deosebită importanță și anume: În orașelul Saint Jean D'angely, trăsnetul a lovit un depozit de rachiu. Lichidul a inundat străzile, iar porcii au sorbit cu lacomie rachiu, semn că și pentru ei este tot așa de prețios ca și pentru unii oameni, (de aceea oamenii când se îmbată se aseamnă cu porcii).

Soarta porcilor a fost: moartea,

— Mați acoperit și mați hrănit în mizeria mea.

— O, de am fi putut să-ți dăm mai mult încă!

— Și acumă mă primii după ce am căzut de tot!

— Alungăți mă dela voi!

— Mă-mă îl privi cu ochii înlăcrămați.

— Cum te am putea goni dela noi, când tu ne ești în inimă crescut!

— Tănarul se sbătea gemând pe pământ. Mama își ridică brațele rugându se.

— O Doamne Prea Indurate, mântuiește-mi copilul!

— Atunci un cap auriu se aplecă asupra bolnavului și o mână albă atinse fruntea învinețită.

— Ațini asupra lui ochii pătrunzători de sullete și-i zise încet:

— Mergi cu părinții tăi și rezidește din puterea ta casa voastră, iar când va sosi ceasul răscumpărării, inima ta se va ușura de povara ce o apasă.

— Copilul cu părul de aur eși din

peșteră și plecă pe cărarea ce ducea spre Ierusalim.

Fața schimonosită de chinuri a bolnavului se netezi și și recăpătă culoarea sănătoasă, rănile de pe mâni disparuse. Simțea cum viața și puterea îi reintra din nou în toate mădușurile sale. Se scula și cu amândoua brațele își cuprinsu părinții:

— Sa mergem la pământul nostru.

Iar când sosiră, din vreascuri și din crengi a împletit acoperiș de-asupra staulului și din frunza de pom gău loc de odihnă. Din turma pustiiță a oilor eși o oie scapată ca prin minune. Pe aceasta o mulse pentru bătrân. Srotoci apoi securea și ciocanul de pînute ruinele alumate. Taie cupacii dela marginea drumului și ciopli stâlpi din ei. Dela malul izvorului căra piatră, pământul și nisipul necesar și lucra din greu.

Dar ce era greutatea pietrelor și a sacilor de nisip, pe lângă povara grea, ce purta în inimă.

INFORMAȚII

Din Tară

Din fundul satelor.

De când cu alegerile dela județ și dela comune sătenii numai au astâmpăr pe la casele lor.

Toate ulițele sunt pline de grupuri, grupuri de oameni, și toată ziua, nu au alta de vorbit decât aceia ce niciunua nu i este spre folosul său—N'are omul nici noaptea odihnă. Noi ne mulțumim că este încă liniște și am dori să fie întotdeauna, dar oricât: «se pierde și bani și vreme degeaba, când vin alegerile.

Tot a zis cine a zis: «politica este o buruiiană care crește totmai în fundul sufletelor oamenilor (adică cetățenilor); această buruiiană este cam otrăvitoare și fară leac. Ea seamănă numai desbinare și ambție».

Cine este cuminte, sa stea mai bine și să-și frigiească de ale sale.

Congresul Soc. Ymca. La sfârșitul lunii Fevruarie, va avea loc la Atena, Congreul Soc. Tinerilor Creștini Ymca.

La acest congres vor lua parte, ca delegați ai Țării noastre: P. S. Arhieru, Tit Smedrea, P. C. Pâr. Arhim. I. Scriban și Pâr. I. Popescu Măleștii.

Doritorii de colaborare

Acel care ne au scris că dorește să fie corespondenții noștri, sănte rugați a ne trimite articole cu fapte importante, culturale, morale, instructive, acestea de probă. — Cei ce doresc carnetul de corespondent, vor trimite câte o fotografie pentru carnet, dinpreună cu mărele necesare la expediere.

Poșta Redacției

Gh. Ned. Nițică răbdare cu volumul D tale. Dece atâtea pripă când, dacă — toate posibile ce le vei publica într'ansul vor fi ca aceia ce ne-ai trimis o de probă, statul nostru «desinteresat» e să le mai corectezi, să le mai cizelezi, să le refaci de două de nouă ori. Înășuă arzătoarea dorința de a fi «consacrata», căci în cazul de față ne temem să nu pornești cu «stângu»... Cugertările, da!

St. Alexiu. «Nici un ban pentru școala de și e risă cu multă viuicune și adevăr. Cred ca sunteți de aceeași părere cu noi că nu mai face s'o publicăm. Întrucât—presimțim—(și nu credem să ne înșelăm) că în viitor ne veți fi un prețios conlucrător în țarina noastră, vă așteptăm cu drag.

Emil Saulea. D-I Pruteanu voește sa va cunoască. Va rugăm treceți pe la Redacție.

Rugăm pe D-nii Colaboratori să ne trimită a.ticole cât mai scurte.

Casa se ridică văzând cu ochii. Sosi ceasul când tânărul își luă de mână bătrânii părinți și intrară în casa. Se oprira la mijlocul odăii. Tatăl își ridică brațele către cer și rosti rugăciunea de mulțumire Stăpânului ceresc. Apoi a binecuvântat casa. Fiu să stătea în genunhi înaintea lui și cu smerenie adăncă îl implora;

Tată binecuvântează-mă! Mănele tremurânde ale bătrânului se lasară încet în jos și se odihniră pe capul plecat de căință. În clipa aceasta tânărul simți că în fața lui stă copilul cu părul de aur, că mânăța lui albă îi atinge inima și ridică de pe ea povara nevăzută, care ca un fulg ușor, disparu în vântul de primăvară.

(Augusta Rubonescu

PRIMIM SCHIMB CU ORICE GAZETA

Din Străinătate

Pârjol în Rusia. În Rusia au fost executați 270 ofițeri, din armata țaristă, cei mai mulți din marină, care au rămas în Rusia sovietică fără a intra în serviciul sovietelor. Părinții celor executați au cerut Rușilor ortodocși din Riga să se roage pentru odihna sufletelor celor uciși, de oarece în Rusia, serviciile religioase nu sunt permise.

Cat ar costa o piramidă? După socotelile făcute de un inginer, s'a ajuns la rezultatul că o piramidă ca aceia din *Gizeh*, în preful de azi, ar costa 75 milioane de lei. La acea piramidă au lucrat 100,000 de locuitori, și au lucrat-o în 20 ani. Astăzi însă ar putea-o lucra 21,000 lucrători, în timp de 12 luni, dar lucrând în continuu.

Chieleş Impărat

de SERAFIM IONESCU

C'a rămas iar singur-el,
Alt rând de haine a 'mbrăcat
Din cele ce-a fost luat
Dela zâne și aveau
Pe umeri — de străluciau
Și-ți luau ochii de roșu
Doi lu. eferi mari, Ironoși,
Pe piept, mândru, soarele
Te orbia cu razele,
Iar, din dos, ghi, colea'n spate
Era blânda lună, frate
Apoi și beșica scuroasă,
Pietele d'aur, Ironoase,
Fălăiau. — Încălică,
Frăul bine apuca
Și pornește la 'ncurcat
Cu calul, în lung și'a lat,
Prin grădina 'mpărătească...
Când s'opri să poposească
Vede că tot a stălicit...
El rămase ubit.
Repede iar se desbracă,
Hainele de-argat imbracă
Și 'ncepu să se gândească,
Amar să se tânguiască;
Căci, nu putea sa priceapă
Meremtel cum să 'nceapă
Grădnarul, când sosi,
Și cel prăpăd îl gâsi,
Mânia lui, frățioare,
Trecuse ori ce hotare.
Pe argat îl dojenește
Și să i dea pe foi voește,
Și-l omoare, să-l tot bată.
Când la fereastră, s'arată
Copila de împărat
Și-i cere florii.—Înciudat
Grădnaru-a amuțit.
El tot căță zăpăcit,
Din colț în colț, a tot dat
Pân 'ce abia a allat
Numai două floricele,
Ce scăpase singurele
De copite, din zburdut
Calului înarpat.
Pe acestea le trimise,
Fata le primi și zise
Că argaul nu-i de vină
De paguba din grădină
Și, trei pungi galbeni cu zimți
I-a dat.—Sa-și iasă din minți
De darul ne așteptat,
Grădnarul, încântat
Prinse din nou la croit,
La sapat, la răsadit,
Zi și noapte da din mâini
Și-abia 'n șeșe săptămâni
Isbuți să întocmească
Iar grădina 'mpărătească
Să mai senene-a grădină.
Argatul pentru vină
Îl juruște o slântă
De bătaie colea, cruntă,
Sor' cu moartea, de-o alla
C'altă dată s'o întâmpla
Vre-o poznă, ca pân'acum,
Ba, 'l va da și-alară 'n drum.
De gânduri s'a fost luat
Betul tată și împărat
Văzând că fata-i ramasă
E tristă stă tot în casa
În oftări necontenite;
Hotărâ deci s'o mărite
Îi pomeni un șir mare
De cutare și cutare
Fii de împărați și crai
De cât celalți mai dihai,
Dor, în deșert ori ce truda,
Căci ea nici nu vrea s'audă.
Împăratul strânge 'n sînt
Boțerii și i-a întrebat
Ce să facă, cum să dreagă.
Un sletnic cu minte 'ntreagă
Dete plan să pornească
Un loioșor să clădească,
—Va urma —